

**TODELLISUUS
ON TARUA
IHMEELLISEMPÄÄ**

Alex Gilliksen *A Killing Art – The Untold History of Tae Kwon Do* (2008) lähestyy taekwondon historiaa hieman eri näkökulmasta kuin monet muut lajia esittelevät teokset. Sen sijaan, että hän keskittyisi kertomaan esimerkiksi taekwondon karatejuurista tai muinaisten korealaisten lajien mahdollisesta vaikutuksesta, saattaa hän lukijansa keskelle maailmanlaajuista poliittista näyttämöä, jossa taekwondolla on ollut oma roolinsa. Teos synnytti ilmestyessään kansainvälisessä taekwondoyhteisössä kiihkeää keskustelua, joka jatkuu edelleen – puolesta ja vastaan. Teosta on käännetty tällä hetkellä espanjaksi ja saksaksi. Gilliksen mukaan siitä on suunnitteilla uudistettu painos, joka sisältäisi uuden kappaleen taekwondon jalkautumisesta Venäjälle. Teos keskittyy pääasiassa kahden taekwondon voimahahmon, kenraali **Choi Hong Hiin** (1918–2002) ja **Kim Un Yongin** (s. 1931) henkilöhistorioihin ja tätä kautta sangen vaiherikkaisiin taekwondon kehitysvaiheisiin, joissa mukana ovat olleet henkilökohtaisten tavoitteiden lisäksi myös erilaiset ideologiset, poliittiset, valtiolliset ja taloudelliset intressit. Taekwondo on nykyään sekä Etelä-Korean että Pohjois-Korean kansallislaji ja tämä tuo mukanaan myös poliittiset merkitykset. Suomalaisesta saattaa tuntua kaukaa haetulta ajatukselta liittää taekwondoon mitään poliittista, mutta lajilla on kiistämättömästi tärkeä asema kulttuurisen kansallistunteen ylläpitämiseen Korean niemimaalla. On kuitenkin huomattava, että ennen 1980-lukua Pohjois-Korea ei kohdistanut taekwondoon tässä mielessä mitään merkittävää huomiota.

Kirjan lennokas ja huomiota herättävä nimi – ”kuolettava taito” – viittaa siihen, että taekwondo on 1960-luvulla mainostettu ja levitetty maailmalla tehokkaana, armeijan käyttämänä taistelutaitona. Kenraali Choin luoma Oh Do Kwan (1954) toimi vahvasti Etelä-Korean armeijan sisällä. Korean sodan (1950–52) aikana paljain käsin tapahtuneet kaksintaistelut mies miestä vastaan, joihin myös karate-ustaainen Oh Do Kwanin toinen voimahahmo, **Nam Tae Hi** (s. 1929) osallistui vuonna 1951, ovat omalta osaltaan tuoneet pontta rinnastukseen. Nam toimi myös taekwondon pääopettajana Vietnamin sodan aikana opettaen armeijan joukoille. Etelä-Korea osallistui tuohon sotaan amerikkalaisten rinnalla lähettäen sinne merijalkaväen erikoisjoukkoja (Blue Dragon Division, Tiger Division ja White

Horse Division), joille opetettiin myös taekwondo.

Kirja on monella tapaa silmiä avaava ja se valaisee hyvin taekwondon joskus hämärää ja ajoittain ristiriitaistakin historiaa. Kuten monet tietävät, todellista taekwondon historiaa – joka ei siis ole 2000 vuotta vanha – varjostavat eri versiot, jotka ovat usein myös riippuvaisia kertojiensa omista intresseistä. Lajilla on ylevät periaatteet, mutta historian saatossa näyttää siltä, että joskus niiden saattaminen käytäntöön on ollut sangen vaikeaa. Teos kertoo taekwondon historiaa, mutta ei tee sitä kuivalla tavalla, vaan ajoittain tyyli ja sisältö tuomat mieleen kuvitteellisen vakoojaromaanin. Nyt kyseessä on kuitenkin todellinen tarina, joka on tapahtunut. Teos on siis luettavaa tyyllillä kirjoitettu tietokirja, ei fiktio. Toki tämänkin teoksen kohdalla on lupa ajatella, että se on vain eräs, yhden henkilön esittämä versio taekwondon historiasta. Alex Gillis on kuitenkin kanadalainen, tutkiva journalisti, joka opettaa yliopistossa (Ryerson University) kirjoittamista. Hänellä on lähes 30 vuoden kokemus taekwondosta ja hän on harjoitellut sekä WTF- että ITF -tyyliä useiden lajipioneerien ja -johtajien kanssa. Teoksen kirjoittaminen tutkimuksineen ja lukuisine haastatteluineen (49) kesti yli kahdeksan vuotta. Sisältö koostuu 19 kappaleesta, loppuviitteitä on 48 ja erilaisia kirjallisia lähteitä on käytetty yli 150. Haastattelujen henkilöiden listasta löytyy mm. Choi Hong Hi ja hänen poikansa **Jung-Hwa** (s. 1955). Kaikki haastateltavat eivät ole halunneet tuoda nimeään julkisuuteen.

Gillis on todennut, että tutkimustyö kirjaa varten oli erittäin vaikeaa, koska monet seikat olivat uskomattomia ja outoja ja niiden vahvistaminen vei paljon aikaa. Hän ei luottanut pelkästään yhteen lähteeseen, vaan pyrki löytämään jokaiselle selvittämälleen asialle muitakin vahvistavia lähteitä. Tutkimustyön alussa Gillis luki valtavan teoksen taekwondosta sekä suoritti muutaman ratkaisevan haastattelun nähdäkseen, olisiko hänellä mahdollisuutta päästä asioissa pintaa syvemmälle. Tämän jälkeen mukaan tulivat myös harvinaisemmat ja hieman yllättävät lähteet, kuten esimerkiksi 4000 sivua Yhdysvaltain kongressin asiakirjoja, jotka koskivat ns. Koreagate-skandaalia (1976). Etelä-Korean pyrkimyksenä oli vuosina 1970–75 vaikuttaa Yhdysvaltojen politiikkaan ja tähän liittyi tietysti luku-

isten kongressin jäsenten lahjominen. Nuo dokumentit sisälsivät aikaisemmin salaisiksi luokiteltuja tietoja, siitä miten muutamat taekwondovaikuttajat ja Korean salaisen palvelu agentit olivat olleet osallisina noissa toimissa joko suoraan tai välillisesti.

Mitä tekemistä Korean salaisella palvelulla ja taekwondolla on ollut keskenään ja miten tämä liittyy lajin nykyhistoriaan? Mikä rooli on ollut Korean niemimaan sisä- ja ulkopolitiikalla? Millä tavalla taekwondo on vaikuttanut Pohjois-Korean ja Etelä-Korean välisiin suhteisiin? Parhaiten vastauksen noihin kysymyksiin saa tietysti lukemalla Gilliksen kirjan, joka sisältää paljon yksityiskohtia, mutta seuraavassa muutamia seikkoja Korean niemimaan politiikan ja sen kansallislajin yhteyksistä toisiinsa.

16.5.1961 kenraali **Park Chung-hee** (1917–1979) johti sotilaallista, mutta veretöntä vallankumousta, joka syrjäytti presidentti **Syngman Rhee** (1875–1965). Tämä tietysti vaikutti kaikkeen Etelä-Korean toimintaan, niin talouteen kuin kulttuuriin. Jo kuukauden sisään perustettiin Korean keskustiedustelupalvelu (Korean Central Intelligence Agency, KCIA) vastavallankumouksien estämiseksi. Kim Un Yong oli aikaisemmin palvelut armeijassa 10 vuotta ja vetäytynyt sieltä kenraaliluutnanttina. Sotilasvallankaappauksen jälkeen Kim toimi protokollavirkailijana ja myös tulkkina Korean johtajille, Etelä-Korean uusi diktaattori mukaan lukien. Vuonna 1963 Kim päätyi KCIA:n palvelukseen. Yksityiskohta, joka usein ohitetaan Kimin henkilöhistorian yhteydessä ja virallisesti hän olikin kielellisesti lahjakas (mm. englanti, japani, ranska, saksa ja espanja) diplomaatti ja projektivirkailija, jonka vastuualueena olivat kulttuuritoimet ja sijoituspaikkana Etelä-Korean suurlähetystö Washingtonissa. Kimiltä sujui myös klassisen pianon soitto, joten hän sopi oivallisesti kulttuurin pariin. Kimin työhön liittyi paljon matkustelua, koska hän oli myös lähetysneuvos Lontoon Korean suurlähetystössä ja Korean edustaja YK:ssa. Hänet valittiin Korean Taekwondoliiton (Korean Taekwondo Association, KTA) presidentiksi 23.1.1971. Tuolloin Kim toimi myös maan presidenttiä suojelevan yksikön (Presidential Security Force, PSF) varajohtajana. Hänet valittiin Maailman Taekwondoliiton (World Taekwondo Federation, WTF) puheenjohtajaksi 28.5.1973. Tätä asemaa hän piti hallussaan yli kolmen vuosikymmenen ajan, kunnes jou-

tui eroamaan taloudellisten väärinkäytösten vuoksi 2004. Kim tuomittiin kahdeksi ja puoleksi vuodeksi vankeuteen sekä mittaviin sakkoihin. Hän joutui myös eroamaan Kansainvälisen Olympiakomitean (International Olympic Committee, IOC) varapresidentin asemastaan. Korkein oikeus alensi vankeustuomion kahteen vuoteen puolustuksen vedotessa Kimin terveydentilaan ja hänen Korean urheilun hyväksi tekemäänsä työhön. Kimillä on ollut merkittävä vaikutus siihen, että taekwondo on nykyään olympiaperheen jäsen. Kim vapautui ehdonalaiseen jo vuoden päästä, 30.6.2005.

Kenraali Choi tuki vuoden 1961 sotilaallista vallankaappausta, mutta kärsi kovan vastaiskun, kun kaappausta johtanut kenraali Park nousi vuonna 1963 uudeksi Etelä-Korean presidentiksi. Choi joutui uuden presidentin epäsuosioon. 1940-luvun lopussa Park oli tuomittu sota-oikeudessa kuolemaan kommunismin myönteisistä toimistaan, mutta tuomio kuitenkin kumottiin myöhemmin. Choi oli kuulunut raatiin, joka äänesti Parkin kuolemantuomion puolesta. Choi lähetettiin suurlähettilääksi Malesiaan, josta hän palasi takaisin Etelä-Koreaan 1964. Choi käytti vaikutusvaltaansa ja tammikuussa 1965 hänet valittiin elvytetyn KTA:n presidentiksi. Hän palautti myös yhdistyksen nimen alkuperäiseen vuoden 1959 muotoonsa (Korean Taekwondo Association). Choin johtamistapa sai kuitenkin aikaan suurta vastustusta ja vihamielisyyttä, joka johti pakotettuun eroamiseen vuonna 1966. Samana vuonna hän perusti oman, kansainvälisen lajiorganisaation (International Taekwon-Do Federation, ITF). Myös Choi oli luonut suhteita keskustiedustelupalveluun: sen perustaja **Kim Jong-pil** (s. 1926) sai nimityksen ITF:n kunniapuheenjohtajaksi. Tällä oli tietenkin tarkoitus saada vaikutusvaltaa diktatuurissa. Choi yritti jatkaa elämäänsä Parkin hallinnon alaisuudessa, mutta koki tämän kuitenkin siinä määrin sietämättömäksi, että muutti Kanadaan 1972. Samalla hän siirsi ITF:n päämajan Torontoon.

Kun Urheilun kansainvälisten lajiliittojen katojärjestö (General Association of International Sports Federation, GAISF) tunnusti lajin ja hyväksyi vain WTF:n jäsenekseen vuonna 1975, oli Choi syvästi pettynyt. Kim Un Yongin luotsaama ja Etelä-Korean hallituksen tukema WTF menestyi ja laajeni kaikkialle maailmaan.

Niinpä Choi aloitti neuvottelut Pohjois-Korean kanssa. Kaikki ITF:n mestarit ja ohjaajat maailmanlaajuisesti eivät tästä pitäneet, olivathan Etelä- ja Pohjois-Korea muodollisesti sodassa keskenään. Choin oikea käsi, Nam Tae Hi näki mission valtavana petoksena – olihan hän taistellut sodassa Pohjois-Koreaa vastaan – ja katkaisi puhevälit oppi-isäänsä. Choin tavoitteena oli kouluttaa uusia korealaisia ohjaajia (erityisesti armeijan piirissä), joita voisi kiinnittää kaikkialle maailmaan. Choi näki varsinkin kommunistiset maat, entinen Neuvostoliitto mukaan lukien, hyvinä mahdollisuuksina, koska kylmän sodan takia Etelä-Korea vältteli niitä. Vuonna 1979 Choi matkusti Pohjois-Koreaan ja tapasi sen johtajan **Kim Il Sungin** (1912–1994). Choi palasi Pohjois-Koreaan vuonna 1980 mukanaan ITF:n näytösjoukkue, jossa oli 9 korealaista ja 6 länsimaalaista jäsentä. Vierailun aikana hän tapasi jälleen Kim Il Sungin. Ensimmäinen, seitsemän kuukautta kestänyt, vain ohjaajille tarkoitettu ITF-Taekwon-Do-kurssi Pohjois-Koreassa pidettiin vuonna 1981. Kursin vastuullinen opettaja oli **Park Jung Tae** (1943–2002) ja Choi opetti myös itse. Vuosien 1979–2002 aikana Choi vieraili Pohjois-Koreassa lukuisia kertoja. Viimeisen kerran hän lähti Torontosta Pohjois-Koreaan, Pjongjangiin toukokuussa 2002. Choi oli saanut kuulla saman vuoden helmikuussa sairastavansa syöpää ja lääkärit eivät olleet antaneet paljon toiveita jäljellä olevasta elinajasta. Hän menehtyi vatsasyöpään 15.6.2002. Choi Hong Hi haudattiin valtiollisin menoin Pohjois-Koreaan.

Kuolinvuoteellaan Choi nimesi itselleen jatkajan, joka ei ollut hänen poikansa vaan entinen koripalloilija, **Chang Ung**, joka toimi myös Pohjois-Korean edustajana Kansainvälisessä Olympiakomiteassa (IOC). Isän ja pojan välit olivat alkaneet viilentyä jo aiemmin. Kenraali Choin eräänä missiona oli yhdistää ITF ja WTF. Tämän tarkoituksena oli lähentää kahden maan, Pohjois- ja Etelä-Korean keskustelua yhdistymisestä. Hän odotti myös poikansa rakentavan vahvat siteet Pohjois-Koreaan, jota tämä ei halunnut tehdä. Jung Hwa halusi karkottaa politiikan kokonaan pois kamppailulajeista toivoen, että hänen isänsä olisi viimein vetäytynyt eläkkeelle lepäämään, mutta näin ei käynyt. Choi ei pitänyt siitä, että hänen poikansa perisi hänen asemansa vaan lisäksi kielsi tämän. Epäsuvun seurauksena Jung Hwa erosi isänsä liitosta perustaen oman liiton (www.itf-administration.com). Jo Choin elinaikana ITF

siis jakaantui kahtia ja nykyään kansainvälisiä pääliittoja on kolme ja ne kaikki käyttävät myös samaa nimeä ITF, joka tietenkin aiheuttaa monenlaista sekaannusta.

Choi Jung-Hwa ei kuitenkaan ole aina vältellyt Pohjois-Koreaa ja politiikkaa. Vuonna 1980 oli myös hän mukana näytösryhmässä, joka vieraili Pohjois-Koreassa. Tällöin Jung-Hwa houkuteltiin yhteistyöhön Pohjois-Korean agenttien kanssa näiden suunnitelmassa Etelä-Korean uuden diktaattorin **Chun Doo-hwanin** (s. 1931) salamurhaa. Jung-Hwan osallisuus tapahtumiin saattaa kuulostaa varsin uskomattomalta ja herättää kysymyksiä motiiveista, mutta tapahtumien kulku on pääpiirteittäin selvitetty. Kirjassa nämä taustat ja motiivit on kerrottu tarkemmin. Jung-Hwa sai myöhemmin pohjoiskorealaisilta 600 000 USD toimitettavaksi tilisierrolla eteenpäin valitulle salamurhaajalle, joka oli Jung-Hwan tuntema **Charles Yanover**, torontolainen yökerhon omistaja ja useasti tuomittu kansainvälinen asekauppias. Yanover ei kuitenkaan toteuttanut suunnitelmaansa. Joku antoi vinkin eteläkorealaisille ja helmikuussa 1982 Yanover ja hänen rikoskumppaninsa **Michael Gerol** pidätettiin Kanadassa. Yanover väitti todellisen tarkoituksensa olleen vain rahojen vieminen pohjoiskorealaisilta. Hänet tuomittiin kahdeksi vuodeksi vankeuteen ja hänen rikostoverinsa, Gerol vuodeksi. Choi Jung-Hwa vietti kymmenen vuotta maanpaossa asuen ja opettaen taekwondoa lähinnä Pohjois-Koreassa ja Itä-Euroopassa. Vuonna 1992 hän kuitenkin palasi Kanadaan sopien viranomaisten kanssa antautumisestaan. Oikeudenkäynnissä hänet tuomittiin kuuden vuoden vankeuteen osallistumisestaan presidentin salamurhan suunnitteluun. Jung-Hwa vietti tuomiostaan vain vuoden vankilassa. Etelä-Korean hallitus salli hänen vierailulla kotimaassaan vasta vuonna 2008, jolloin Jung-Hwa piti myös lehdistötilaisuuden, jossa menneisiin tapahtumiin jälleen palattiin.